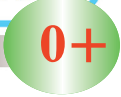

ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

ГЕРОЙ-ВЛАК ЛҮМЕШ

Л.ГРИГОРЬЕВАН фотожо.

Тошто марий лүм – Арслан – тале, патыр, пүркыт кайык гай виян манмым ончыкта. Советский район Кельмаксола школын 4-ше классыштыже тунемше Арслан Гусеват шке лүмжым күшнө куча. Тудо спортым чот йөрата, тале ечызе. «Кушкын шумек, биатлонист лийнем», – каласыш шке шонымашыжым. Рвезым арам огыл школ воктене верланьше обелиск ончылан сниматлышна. Кугу Отечественный сареш вуйыштым пыштыше землякыштым шарныме лүмеш шогалтыме чапкүат патырлык дене кылдалтын. Оборонно-массовый да военно-патриотический месячник жапыште Кельмаксола школын тунемшыже-шамыч, нунын коклаште Арслан Гусеват, шке порысыштым шуктен, марий талешке-влакым шарналтат.

Чылалан!
14 февральште
Россий мучко
«Российын ечыгор-
ныжо-2016»
тапасымаш эрташ
тўналеш. Старт
12 шагатлан
пуалтеш.

Л.СЕМЕНОВА.
(Кельмаксола школ гыч репортажым 2-шо лаштыкыште лудса.)

Кушкыжмын Советский районысо Орша школы мийышна. Тушто шоҗмо йылмылан пӧлеклалтше пайрем эртен. Ме тунемше-влаклан В.Исенеков лүмеш премийнам кучыктышна. Тидын нӧрген газетнан вес номерыштыже лудса.

“Ямде лий” - Кельмаксола школьшто

Тунгалтыш класслаште тунемше-влак деч йодна:

– Тунуктышыдан лүмжө кузе?

– Фурзикова Людмила Ивановна! – ружге вашештышт 4-ше классыште тунемше-влак.

– Караваева Рената Ивановна! – эшеат виян кычкыралыч весе-влак. Нуно 1-ше да 3-шо класслаш коштыт.

– А мемнам Лидия Васильевна Гришкина тунукта! – 2-шо класс йоча-влакат вараш огыт код.

Вот вет, могай вашлий-маш! Мемнан тун редакто-

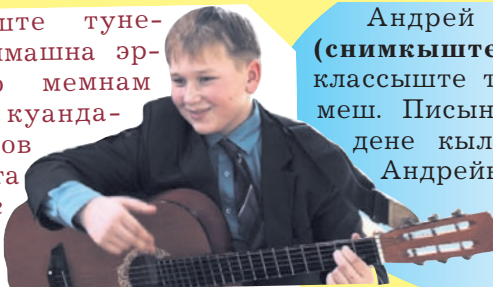

рынат лүмжө – Лидия Васильевна, фамилийже гына весе. Калык палым шарналтен, чылаштым кок Лидия Васильевна коклаш шогалтышна: «Эн-эн кугу желанийдам шке семында

шоналтыза. Тунам тудо шукталте!» – каласышна. Тунамак теве тыгай радам «шо-чо» (снимкыште).

Кыдалаш класслаште тунемше-влак дене вашлиймашна эртыме коклаштак нуно мемнам мастарлыкышт дене куандарышт. Максим Столяров (5-ше кл.) гитарым шокта (снимкыште). «Тиде

семым мыланем Костя изам тунуктен, но мурыжын лүмжым ом пале», – каласыш рвезе.

Андрей Зверев (снимкыште) 5-ше классыште тыршен тунемеш. Писын шотла, спорт дене кылым куча. 17 февральыште Андрейн шочмо кечыже. Тудым саламлен, редакциянан пашаенже Анфиса Эманова мурым пөлелкыш.

Ольга Тетерина (6-шо кл.) музыклан шуман. Йолташыже-шамычым кажне пайремыште сылнын муралтымыж дене куандара. Школын чапшым районышто эртыше «Самырык тукым» конкурсышто арален, диплом дене палемдалтын. Мыланна «Курчак» мурым йонгалтарыш (снимкыште).

«Ямде лий» газетым шуко йоча лудеш. Вес гана мийымешкына, тыштат юнкорна-влак лийыт манын ушанена.
Л.СЕМЕНОВА, Л.ГРИГОРЬЕВА.

Историйым шергалына

1945 ий 13 февральыште совет войска-влак фашист кашак деч Будапешт олам утареныт. Ты тале кредалмаште 80 тужем салтакна илыш дене чеверласен.

15 февраль – Шочмо эл деч тораште порысыштым шуктышо россиянка-влакым шарныме кече. Тиде кечын 1989 ийыште совет войска-влакым

Афганистан гыч лукомо. 1916 ий 16 февральыште Николай Юденичын вуйлатыме руш войска-влак Эрзерум турк орым (крепостыым) сенген налыныт.

Кызыт шуко тўрлө фильм уло. Южгунам мом ончашат öрат. Йолташ ўдырем дене к о к т ы н иктанаш йоча-влак нерген кином йöратена. Йоча-влак-клан пöле-

клаттше марла кино лиеш гын, пеш сай ыле. Кино идалыкыште кино нерген шуко ум пален налаш шонена.

Катя РЫБАКОВА, Валя ТОКТАРОВА,
5-ше класс.

2-шо №-ан Шернур школ.

«Путёвка в жизнь» кином наизусть палем манын кертам. Тиде кином школыштына моткоч чўчкыдын ончена. Тушто мемнан землякна Йыван Кырлататар рвезе Мустафа Фертын рольжым модын. Марла кутырен, муралтен колтымыжо,

мыскара койшыжо – чылажат моткоч лишыл, чоным куандарыше да кугешнаш кумыландыше. Тиде кином режиссёр Николай Экк 1931 ийыште сниматлен.

Андрей МАКСИМОВ, 6-шо класс.
Шернур, Марисола.

Мыланем йоча, келшы-маш да приключений нерген кино-влак келшат. Лач тыгаяк – «Приключения Электроника» фильм. Тиде кином 1980 ийыште сниматлыме. Эше ачам ден авам йочашт годым онченит.

Тушто Сыроежкин ден Электроник-робот рвезе-влак нерген ойлалтеш. Тиде кино йоча-влакым сайын тунемаш, йолташ-влак дене келшен илаш тунукта.

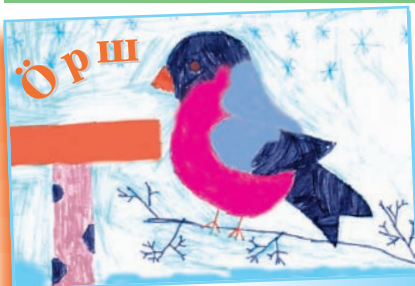
Юлия АНИСИМОВА.
Морко, Коркатово.

Мый марий кино нерген шагал палем. Ала киножак уке, ала мый шагал лудам. Теве Сергей Николаевын «Салика» пьесыже негызеш шындыме кино пеш куандарыш.

Марий артист-влак моткоч виян да чаплын модыт. Тўн рольым модшо-влак самырык улыт гынат, пеш кертът! Мыйын ик йодышем уло: йоча-влак-клан келшыше марий кино але мультфильм войзалтын мо?

Лилия ГОРДЕЕВА, 6-шо класс.
Волжский, Карай.

Öрш
Окна ончык чоңештен
Только изи кайыкем,
Йошкар оңжым кадыртен
Кочкаш йодо мый дечем.
Пызлыгичкым йöратен
Чўнга мыйын

йолташем,
Вара пешак куанен
Таум ышта мыланем.

Ксения БЕССОНОВА.
Дарья АНДРЕЕВАН
сўретше.
Волжский, Пöтъял.

Писательым шарналтен

Курыкмарий писатель Геннадий Иванович Матюковский ила гын, 14 февральыште 90 ийым тема ыле. Тудын произведенийже-влакым шарналтен, нине йодышлан вашештыза.

1. Геннадий Иванович Матюковскийын чын фамилийже могай? 2. Могай йылмыла дене сылнымутан произведенийлам возен?

3. Кушто тунеммыж годым Йошкар армийышке налыныт? 4. Поэтын икымше сборникше кузе маналтеш?

5. Почеламут деч посна эше могай жанрыште пашам ыштен? 6. Чылаже мыняр книга-м луктын? 7. Поэт «Кум эрге» поэмыште кöмыт нерген серен?

8. Марий писатель-влак кокла гыч эн ончыч Г. Матюковский могай наградым налын? 9. Почеламут дене возымо романже кузе маналтеш? 10. Могай произведенийже тыге тўналеш: «Лач кунамжым мый ом пале, кузе лийын, кö шинча».

В. СМЕРНОВ ямдылен.

Морко, Коркатово.

Шочмо кече

Икымше гана

Тений икымше гана почеламут лудмаш конкурсышто лийынам. Мыланем класс вуйлатышына Миклай Казаковын «Писатель» почеламутшым тунемаш пуэн. Конкурсышто сценышке икымше лектым, почеламутым сайынак лудым. Ончышо-влак совым пералтышт. Йолташем-влакат: Катя Рассанова, Анна Александрова – тагасымашке ушненыт.

**Маша ДМИТРИЕВА, 1-ше класс.
Морко, Коркотово.**

Усталык ончер

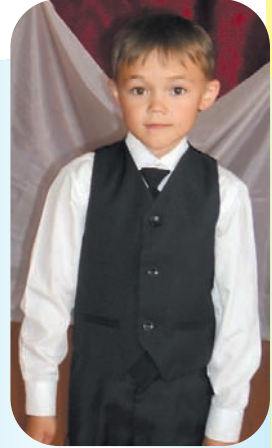
«Кажне айдемы-

лан шочмыж годымак могай-гынат усталык пуалтеш», – манеш калык. Ты мастарлыкым ужын шуктен, икшывылан виягашыже йоным ыштыман. Кидпашалан уста тунемше-влакын арверыштым иквереш чумырен, «Шке кид дене ыштена» ончерым эртарышна

(снимкыште).
Тушко йочасадыш коштшо ньога-влакын пашаштымат верандыме. Нунын кидыштым лывырташ воспитатель Елена Александровна Скворцова полша.
**Е.ГРИГОРЬЕВА.
Морко, Шүргыял.**

Павел РЕШЕТНИКОВ **(снимкыште)** Волжский районуысо Памар школышто тунемеш. Изи улам манын, öрын-вожыл ок шого. Моло йоча дене пырля тўрлö конкурсышко ушна. Павел почеламутым пеш вашке тунемеш да сылнын лудмыж дене ойыртемалтеш.

Школысо, районуысо конкурс-лаште мастарлыкшым ончыкта. А кодшо кенежым Морко районуысо Пумырышто эртаралтше Колумб лудмаште иктанашыже-влак коклаште сенышыш лекте.

А.ЭМАНОВА.

Сўрет
семын ыштыме
возыктыш кузе мана-
лтеш:

- пиктографий,
- клинопись,
- иллюстраций?

Сўретлаш келша

Йочасадыш кажне кечын куанен коштам. Тушто жапым веселан, пайдалын эртарена. Алевтина Анатольевна дене пырля модына, тўрлö кнйгам лудына, возена, шотлена, сўретлена. Мый сўретлаш пеш йöратем. Ик пашам тыланда аклаш колтем. Тудым «Ялысе теле пейзаж» манын лўмденам.

Полина НИКОЛАЕВА.

Татарстан, Агрыз, Кўан-Энер.

Мураш йöратем

Мылам изи годсек мураш келша.

Ныл ияшем годым родотукым-влаклан муренам. Нуно мыйым куанен колыштыныт. Школыш кайымеке, авам мураш туныктымо кружокыш колтен. Тушто мыланем пеш келша: весела коллектив, талантан туныктышо-влак, тўрлö конкурсышто мастарлыкнам тергена. Тылеч посна фортепяно дене шоктем.

Екатерина АЛЕКСАНДРОВА.

Провой кундем, 2-шо номеран Красногорский школ.

Корней Чуковскийн произведенийже гыч Айболитын йöратыме семўзгар-же могай?

Пиемын лүмжө – Тимка. Тудо лу ияш. Ме
коктын шылын модына. Тимка эрдене
мыйым школыш ужата, а кастене вашлиеш.
Ранис ХАСАНОВ, 2-шо класс.
* * *

Мый пиемым Рекс манын лүмденам. Тудлан
шүрым, киндым, колым пукшем. Кенежым Рекс
күтүм күташ полша, чодырашке модым погашат кош-
тынна. Пием дене чүчкыдын модам. Мый ече дене
чызем, тудо почешем покта.

Глеб ТИМОФЕЕВ,
2-шо класс.
Морко, Зеленогорск.

Кирилл НИКОЛАЕВ,
4-ше класс.
Татарстан, Агрыз,
Пелемеш.

Муся ден Багира

Мемнан кок пырыс уло: Муся ден
Багира. Муся – ласка пырыс. Мый
тудым шыматем, вуйжо гыч ниял-
тем. Тудлан тиде пеш келша.
Муся ковамын шүртө мундыраж
дене модаш йората. Ковам
южгунамже сыренат колта.
Багиран койышыжо йөршеш
весе. Тудо шыде, вуйжо гыч
ниялташат уто гана лүдам,
вигак удыркалаш тўналеш,
күлеш гын, пурлешат. Туге

Мый
во л ь ы -
кым, янлы-
кым пеш йора-
тем. Мөнгыштө
Жучка ден Дружок
пинегем-влак илат.
Эрдене, школыш
каймешкем, нуным
пукшен кодем. Тол-
мекем, уремыште
пырля модына. Теле
каникул годым пўяш
мийышна. Жучка ден Дружок
кугу йолта-
шем улыт.

Модаш йората

Мыйын Вии лүман
пырысигем уло. Тудо
пеш мотор, онай,
модаш йоратыше. Изи
йолташемын чурийжым
ужар шинчаже сөрас-
гара. Пылышыже,
тупшо да почшо тул тўсан, а
чапаже ошо. Мый изи йолта-
шем пеш йоратем.

Ксения КНЯЗЕВА.
Параньга,
Матародо.

Олеся **БЫСТРУШКИНА,**
5-ше класс.
Оршанке, Упша.

Пырысемын лүмжө –
Тесла. Тудын кок
пылышыжат шеме. А
шкеже - ошо. Яра
жапыште мый Теслам
модыктем. Тудо мундыра
дене модаш йората.

Аня САНДАКОВА,
2-шо класс.
Шернур, Лажъял.

Пинеге

Мый денем ила пинеге,
Тудым мый чот йоратем.
Тудо таза лийже манын,
Шөрымат

шунен пукшем.
**Арсений
ЧАПУРИН,**
2-шо класс.
1-ше №-ан Морко школ.

Мику ден Коло
йоратыме пырысытлан
колым кучаш миенят.
Көлан мо логалын?
Сүретым чиялтыза.

Сурторол

Мемнан Санта
лүман кугу пийна уло.
Тудо ныл ияш, мыйын
командым колыштеш.
Санта мемнан пörтым
орола. Мый пиемым йоратем!

Елена БЕЛЯЕВА, 2-шо «Б» класс.
Медведево,
Краснооктябрьский.
Авторын сүретше.

Пийым
шымате, да тояшымат
ит кудалте.

**Туныктышылан
ПОЛЫШ
8-ше классыште
лудшаш
произведений**

– Ванюша-а!.. Эргы-ым... Шогал!.. Ит кай! Ох-ох... Ванюш!.. – ўдырамаш йолымбалныжат шоген огеш керт, ночно ужар шаршудыш сукалтен шинче. Кок кидге ончыкыла виктен, ошкылшо рвезе почеш ала-мом кычкырал колтынеже. Йосланымыж дене йўкшат ок лек, шинча-вўдгына чарныде йога, умшаш логалмеке, кочо тамым кода. Пытаргышланже сукалтен шинчынат ыш керт, ночно мландышке шунгалте.

Ошкылшо рвезе курыкышко кўзен шуо да, жаплан шогалын, корем могогырышкыла савырналыв кычкырал:

– Уке-е! Тый мыйын авам отыл! Мыйын авам уке-е!..

«Уке, уке, уке...» ўдырамашын шўмышкыжō тиде мут кўзō семынак керылте, чыташ лийдыме йōсым кондыш. Пытаргыш вийжым поген, курык вельшш вуйжым эркин савырале.

– Ванюш!.. Мый... Мый ават улам... Мый...

Курык вуйышто, рвезе шогымо верыште, мардежгына шке семынже шаршудым лыжган модыкта.

Кече, окна янда вошт пурен, ош пырдыжыште шке кечыйолжо-влакым модыкта, мален кийыше рвезын чурийжым чыгылта.

– Ваня... Кынел... Мален кодат...

Могой ныжылге, семален каласыме йўк. Ой, эрат шуын? Пеш вашкес. Кузе кынелме ок шу. Пушкыдо

одеял чот ондал шынден, пуйто шке шокшо верже гыч ынеж колто. Лач аван ондалмыже гаяк чучеш. Аван гаяк. Изи рвезын шинчаже почылто. Авай толын? Вашкерак кынелшаш тугеже... Уке, авай огыл. Ончылныжо – ош халатан шонго ўдырамаш. Койко воктеке шинчынат, вуйжым ниялтыш. Могой поро шинчаончалтышан, веселан шыргыжалеш. Чонжат поро докан.

– Майра кокай, таче авам толеш мо? – одеял йымач йўк шокта.

ырыктынеже, шонет. Ырыктенже веле кертеш мо, ала?

Кумда кугу окна-влак... да изи айдеме вуй-влак. Йоча вуй-влак. Мыняр шуко. Окна воктене пижын шинчынытат, уремышке пеш ончат. Чурийыштгына весела огыл: ойган, тургыжланыше... Теве корно дене пōрт воктеке палыдыме ег лишемеш. Ўдырамаш.

– Майра кокай, Майра кокай! Теве мыйын авам толеш, – изирак капан рвезе ўдырамаш деке куржы н мийыш, кидгыч кучен,

ТУЛЬК ОКНА-ВЛАК

Михаил КУДРЯШОВ

(Курыкмарла гыч Л.Кудряшова кусарен.)

– Толеш, Ванюша, толеш, – ўдырамашын поро шинчаже ўшандарен онча.

– Кунам толеш? Мый мōнгō кайынем...

Ўдырамашын чонжо чон олмышто огыл. Шинчавўд йоген лекшаш гай. Ок лий. Чыте. Чытет мо? Ончо, мыняр шуко кровать. Йоча малымвер. Мынярын улыт тыште Ваня гайже. Чылашт верч шинчавўдым йоктарен пытарет мо?

– Кынел, Ваня. Кочкаш каяш кўлеш. Мален кодат...

Кок пачашан кермыч пōрт. Кугу кумда окна-влак пōрткōргым волгалтарат. Кече уло шокшыж дене ты пōртыштō илыше-влакым

окна деке шупшеш. – Тиде мыйын авам. Мыйым налаш толеш. Айда вашкерак вашлияш.

Шонго ўдырамаш воктеке лишеме, кайыше ўдырамашым ончале.

– Уке, Толя, – рвезым вуйжо гыч ниялтыш. – Ават огыл, мом ыштет.

– Тиде мыйын, тиде мыйын авам!.. – вес окна гыч йўк-влак шоктат.

– Огыл, мыйын, мыйын!..

Ваня шўм вургыжын окнаш онча. Вуйышто тўрлō шонымаш-влак пōрдыт. «Авай... Кушто авам?.. Кунам толеш?.. – тыгай йодыш-влак чўчкыдынак чоным йōсландарат. – Вучем, вучем, авай уке. Мыняр вучаш лиеш? Майра кокай эре ойла: «Таче ават толеш». Кушто авамже тугеже? – шўм вошт уло йўкын кычкырал колтымо шуэш: – Авай! Тол вашкерак! – уке, ынде чыташат ок лий. – Авай, кунам толат?!»

Кугу кумда окна-влак. Яра сад, пуста корно. Ик егат ок кой. Чыла вере йокрок, чыташ лийдыме йōсō.

Ф.ЛЕБЕДЕВАН сўретше.
(Умбакыже - вес номерыште.)

Конкурс!

- 1 Мо тугай «Ильичын лампыкыже»?
Возен, сүретлен колтыза. «Ильичын лампыке йўла» почеламутым могай марий поэт серен?
- 2 Энергийым аныклыше лампыкым кузе маныт? Тудым кучылтын, плакатым але комиксым сүретлен колтыза.
- 3 Марий Элыште мыняр сулло энергетик уло?

Конкурсун учредительже – Марий Эл Республикын сулло энергетикше Виктор Андреевич **НАУМОВ**. Паша-влакым 2016 ий 30 апрель марте вучена.

Сенгышылан
премий пуалтеш:
I вер – 1500 тенге
II вер – 1000 тенге
III вер – 500 тенге

“Ямде лийым” лудына

Каныш кечылан ялыш мийышым. Игече йўштö, сандене авам пачам пörтыш пуртен. А “Ямде лий” газетыште артист изам, Акпарс, нерген возымо. Ужам: изи пачам лач ты лаштыкым ончыштеш (снимкыште)! Лўмын тыгай фотографийым ыштынем гынат, ом керт ыле.

Софья ИВАНОВА.

Национальный президент школ-интернат.

Марий самырык театрлан – 25 ий

“Илаш гын, илаш” (Т.Гордеев).

14 февраль – Шнуй Валентинын кечыже

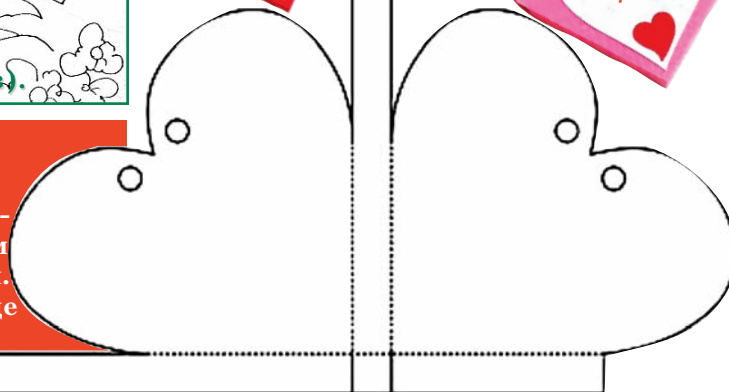
Пайремлан сүретысе гай валентинкым пöлеклыза. Кöргышкыжö изи шоколадым пышташ лиеш. Комешыже саламдам возыза. Тиде макет почеш ыштыза да сöрастарыза.

КАЛЫК
ПАЛЕ

Удыр’енгын пörтым ўшт-мыж годым шўк гын, ончыкылык пелашыже арава чуриян лиеш.

Кайык окнашке толын тўкалта гын, увер лиеш.

Марина **УРАЗАЕВА.**
Морко, Шўргыял.

Индекс
Роспечать – 52713, МАП – 78574.
Тираж 1150 экз. Заказ 445.
Формат – А-4-8.
Директор-тўн редактор
Л.В.СЕМЕНОВА.
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru,
yamde_lii@mail.ru
Сайтын адресше: yamde-lii.ru,
Тел. 45-25-49(факс);
45-22-82.

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК:
Марий Эл Республик-
се культур, печать да на-
циональность паша шо-
тышто министерстве, “Ям-
де лий” газет” кугыжаныш
унитарный казенный
предприятий.

Газетым Массовый коммуникаций
сферыште да культур наследийым ара-
лымаште законодательством шуктен шо-
гымым эскерыше Федеральный службын
Приволжский федеральный округысо уп-
равленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ №ФС 18-1999,
2005 ий 10 февральыште
пуымо.

Печатьыш пуымо жап – 14-00,
фактически – 13-00.
Ак – кутырен келшыме
почеш.

Авторын да редакцийн шо-
нымашышт тўрлö лийын кер-
тыт. Серыш-влак мöнгеш огыт
колталт.

Газетым редакцийште погымо да верстатлыме, «СТРИНГ» ИПФ ООО-што ямде
оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424006, Йошкар-Ола,
Строитель урем, 95.

Редакцийн да издательнын
адресше: 424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше
идалыкше урем, 20.

0+

Мынар ойырте м уло?

Йоча пагыт

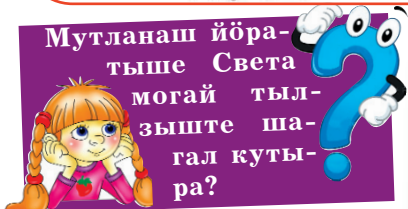
Йошкар-Олаште Кугу Какшан эгер сер каныш кечын йоча йүк дене темеш. Изи-влак коклаште кугыең-шамычат койыт. Эр гыч тўналын кас марте курык

Кок икгай лум мөчөрым му. Нуным линий дене ушо. Ушымет годым моло лум мөчөрыш ит түкнө. Тиде кок лум мөчөр деч молыжо мо дене ойырте-малтыт? Шотло: мынярын шолаш да пурлаш ончат.

вуй огеш пустаң. Мыят шольым дене пырля (снимкыште) тушко миен коштым. Пуйто уэш йоча пагытышкем пörтыльым.

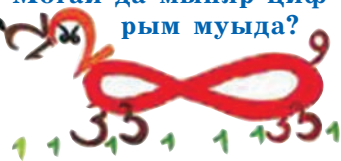
Н.ГОДУНОВА.

Йошкар-Ола.

Мутланаш йöра-тыше Света могай тылзыште шагал кутыра?

Могай да мынар цифрым муыда?

Кайык пале-влак

◆ Февраль сыра гынат, шошым шижеш.

◆ Февраль пораным йöрата.

◆ Февраль лумлан поян.

◆ Февраль кечым палынак кужемда.

Ош лум дене ялна леведалтын, Пүртүсат шўлыканла коеш. Кайык муру ок шергылт йоңгалтын, Пушеңгат чот урналтын лумеш. Погынен, йоча-влак теле кечын Ече дене тыршен мунчалтат. Шоңго-влакше, меж пижым чиялын, Яндар юж ден ласкан шўлалтат.

Катя ФОМИНА.

Марий Турек, Сардаял.

Авторын сўретше.

Сўретыште нине фигурым му.

Янлык-влакым палыза.

Л Я К О Р А Н М Е

М С А К А П Е Р И

Ы Р Ы Ж В И Й П ?

Оля БУСЫГИНА.
Марий Турек, Лебедево.

